

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Міжнародних відносин і права

Юрій МУДРИК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

20 09 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Е-демократія та цифрова держава

Назва дисципліни

Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 052 – Політологія

Рівень вищої освіти – Другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС; **Шифр дисципліни** – ОПП.02

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет – Міжнародних відносин і права

Кафедра – Міжнародної комунікації та політології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	1	1	5.0	150	68	34			34	82				+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Політологія», за спеціальністю 052 «Політологія»

Робоча програма складена Підпис(и) автора(ів) канд. політ. наук, доц. Юрій МУДРИК
Науковий ступінь, вчене звання, ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри Міжнародної комунікації та політології

Протокол від 02.09 20 24 № 1. Зав. кафедри Ольга ЗАСЛАВСЬКА
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету Юрій МУДРИК
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Гарант ОП	Міжнародної комунікації та політології		Ольга ЗАСЛАВСЬКА

3) Пояснювальна записка

Дисципліна «Е-демократія та цифрова держава» є однією з ключових у професійній підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою в межах спеціальності 052 Політологія. Вона спрямована на формування у студентів глибокого розуміння сучасних процесів цифрової трансформації держави та суспільства, механізмів функціонування е-демократії, цифрового врядування та електронної участі громадян. Засвоєння дисципліни дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичними навичками застосування цифрових інструментів у сфері публічного управління та політики.

Пререквізити: Вихідна.

Кореквізити: Європейська та євроатлантична інтеграція та сталий розвиток, Міжцивілізаційні зіткнення на політичній мапі сучасного світу, Політичне лідерство в умовах невизначеності, Політичний аналіз, Переддипломна практика. Кваліфікаційна робота.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми, дисципліна сприяє розширенню і поглибленню:

компетентностей: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність розробляти проекти та управляти ними; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; здатність генерувати нові ідеї (креативність); вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми; критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів; здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні; спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні; здатність критично осмислювати можливості і виклики глобальної демократії та відмінності світоглядного мислення соціальних спільнот різних цивілізаційних локацій, а також особливості і еволюції формування політичних цінностей у різних типах політичних режимів на національному, регіональному та глобальному рівнях; здатність впроваджувати принципи та інструменти е-демократії на основі програм і проектів інститутів громадянського суспільства та держави задля інтенсифікації демократичних процесів, для забезпечення більш ефективного і прозорого процесу прийняття рішень на національному та місцевому рівнях.

програмних результатів навчання: приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень; критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів; здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності; розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів; аналізувати й комплексно оцінювати функціонування публічної політики, політичних інститутів і процесів на національному, регіональному та глобальному рівнях з урахуванням особливостей політичного мислення соціальних спільнот різних цивілізаційних локацій; застосовувати навички з концептуалізації, розробки та реалізації ініціатив електронної демократії для посилення залучення громадян на всіх рівнях до публічного життя і, як результат, формування партисипативного стилю управління.

Мета дисципліни сформувати у студентів систему знань про е-демократію та цифрову державу як сучасні інструменти демократизації суспільства і публічного управління, розвинути практичні вміння користуватися цифровими сервісами, аналізувати міжнародний та український досвід, а також виробити навички дослідницької й проєктної діяльності у цій сфері.

Предметом дисципліни є процеси, інститути та технології електронної демократії й цифрової держави, включаючи цифрові інструменти участі громадян, електронні сервіси держави, електронне урядування, механізми відкритих даних та кібербезпекові аспекти.

Завдання дисципліни ознайомити студентів із теоретичними основами е-демократії, електронного урядування та цифрової держави; розкрити закономірності, принципи та етапи цифрової трансформації публічного управління; сформулювати практичні вміння користування цифровими сервісами та інструментами е-демократії (електронні петиції, консультації, відкриті дані, е-ідентифікація тощо); розвинути навички аналізу міжнародного та вітчизняного досвіду впровадження цифрових рішень у публічному секторі; навчити критично оцінювати ефективність функціонування електронних сервісів і платформ громадської участі; сприяти формуванню здатності розробляти аналітичні та проєктні пропозиції щодо вдосконалення державної цифрової політики.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни, студент повинен: аналізувати процеси та інститути е-демократії та цифрової держави в Україні та світі; застосовувати сучасні цифрові інструменти для збору, обробки та аналізу політичної та соціальної інформації; оцінювати ефективність електронних сервісів, платформ та механізмів громадянської участі; інтегрувати міжнародний досвід у національний контекст цифрової трансформації; критично осмислювати виклики цифровізації суспільства, зокрема питання безпеки, доступності та інклюзивності.

4) Структура залікових кредитів дисципліни

№ п/п	Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
		лекції	семінарські	С.Р.С.
1.	Тема 1. Цифрова держава та електронне урядування: сутність, особливості та розвиток	2	2	4
2.	Тема 2. Електронна демократія: концепції, принципи та інструменти	2	2	4
3.	Тема 3. Зарубіжний та український досвід впровадження цифрової держави та е-демократії	4	4	10
4.	Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади	4	4	8
5	Тема 5. Електронна ідентифікація та авторизація громадян	2	2	4
6	Тема 6. Державні електронні реєстри та система «Трембіта»	2	2	8
7	Тема 7. Цифрові сервіси та послуги: «Дія», «Дія.Бізнес»	4	4	4
8	Тема 8. Відкриті дані та їх використання	2	2	10
9	Тема 9. Інструментарій сервісної діяльності органів публічної влади	4	4	10
10	Тема 10. Інформаційна безпека та кіберзахист	4	4	10
11	Тема 11. Технології та напрями розвитку е-демократії і цифрової держави	4	4	10
Разом		34	34	82

5) Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

№ з/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть год.
1.	Цифрова держава та електронне урядування: сутність, особливості та розвиток 1. Поняття та ознаки цифрової держави. 2. Е-урядування як форма організації публічного управління. 3. Стадії розвитку цифрової держави. 4. Міжнародні підходи до цифрової трансформації. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
2.	Електронна демократія: концепції, принципи та інструменти 1. Поняття е-демократії. 2. Принципи функціонування. 3. Інструменти е-участі (е-вибори, е-петиції, е-консультації). 4. Роль ІКТ у демократії. Літ.: [1; 2; 4; 6; 8; 9; 11]	2
3.	Зарубіжний та український досвід впровадження цифрової держави та е-демократії 1. Етапи становлення концепції цифрової держави у світі. 2. Основні моделі електронного урядування (англосаксонська, скандинавська, азійська). 3. Європейська політика цифрової трансформації: стратегічні документи ЄС. 4. Порівняльний аналіз е-урядування у країнах Балтії, Естонії, Польщі та України. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
4.	Зарубіжний та український досвід впровадження цифрової держави та е-демократії 1. Еволюція української політики цифрової трансформації. 2. Інституційні передумови створення цифрової держави в Україні. 3. Проєкт «Держава у смартфоні»: досягнення та виклики. 4. Перспективи інтеграції України до європейського цифрового простору. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
5.	Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади 1. Поняття та структура інформаційно-аналітичного забезпечення. 2. Джерела даних для ухвалення управлінських рішень. 3. Використання відкритих даних у державному управлінні. 4. Роль аналітичних центрів у політико-управлінських процесах. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
6.	Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади 1. Big Data у публічному управлінні. 2. Цифрові платформи моніторингу суспільних процесів. 3. Етичні аспекти використання даних у публічному секторі. 4. Штучний інтелект у прийнятті управлінських рішень. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
7.	Електронна ідентифікація та авторизація громадян 1. Поняття е-ідентифікації. 2. Європейські стандарти eIDAS. 3. Українські системи (BankID, MobileID, Дія ID). 4. Цифровий підпис. Літ.: [1; 4; 9; 11]	2
8.	Державні електронні реєстри та система «Трембіта» 1. Сутність і види реєстрів. 2. Принцип інтероперабельності. 3. Система «Трембіта». 4. Виклики інтеграції. Літ.: [1; 4; 9; 11]	2
9.	Цифрові сервіси та послуги: «Дія», «Дія.Бізнес» 1. Концепція сервісної держави. 2. Етапи створення екосистеми «Дія».	2

	3. Функціональні можливості порталу та застосунку «Дія». 4. Платформа «Дія.Бізнес»: підтримка підприємництва. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	
10.	Цифрові сервіси та послуги: «Дія», «Дія.Бізнес» 1. Принципи «once only» та «paperless». 2. Електронна ідентифікація та цифровий підпис. 3. UX-дизайн державних сервісів. 4. Вплив «Дії» на довіру громадян до влади. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
11.	Відкриті дані та їх використання 1. Поняття і принципи відкритих даних. 2. Європейські стандарти. 3. Портали відкритих даних України. 4. Використання у бізнесі й науці. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
12.	Інструментарій сервісної діяльності органів публічної влади 1. Принципи публічного сервісу. 2. Концепція good governance і клієнтоорієнтованість. 3. Цифрові канали комунікації влади з громадянами. 4. CRM-системи у публічному секторі.. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
13.	Інструментарій сервісної діяльності органів публічної влади 1. Зворотний зв'язок та оцінка якості послуг. 2. Омбудсменські сервіси й контакт-центри. 3. Стандарти ISO у публічному управлінні. 4. Цифрова компетентність державних службовців. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
14.	Інформаційна безпека та кіберзахист 1. Основи інформаційної безпеки. 2. Законодавче регулювання кібербезпеки в Україні. 3. Основні кіберзагрози в публічному управлінні. 4. Роль CERT-UA та інших структур. Літ.: [1; 2; 4; 6; 8; 9; 11]	2
15.	Інформаційна безпека та кіберзахист 1. Кібергігієна державних службовців. 2. Захист персональних даних. 3. Інформаційні війни та дезінформація. 4. Міжнародна співпраця у сфері кіберзахисту.. Літ.: [1; 2; 4; 6; 8; 9; 11]	2
16.	Технології та напрями розвитку е-демократії і цифрової держави 1. Технологічні тренди у сфері е-демократії. 2. Блокчейн у публічному управлінні. 3. Потенціал штучного інтелекту для державних послуг. 4. Концепція цифрової ідентичності. Літ.: [1; 5; 7; 8; 11]	2
17.	Технології та напрями розвитку е-демократії і цифрової держави 1. Хмарні технології у державному секторі. 2. Смарт-міста як лабораторії цифрової держави. 3. GovTech-екосистема України. 4. Етичні аспекти цифрової трансформації. Літ.: [1; 5; 7; 8; 11]	2
Разом		34

5.2 Зміст семінарських занять

Перелік семінарських занять для студентів денної форми здобуття освіти

№ з/п	Теми та зміст семінарських занять	К-ть год.
1	Тема 1. Цифрова держава та електронне урядування: сутність, особливості та розвиток Перелік питань для обговорення: 1. Переваги і ризики цифрової держави. 2. Порівняння традиційного та е-урядування. 3. Приклади успішних цифрових держав світу. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
2	Тема 2. Електронна демократія: концепції, принципи та інструменти Перелік питань для обговорення: 1. Приклади е-демократії в Україні та світі. 2. Чи може е-демократія замінити традиційну? 3. Практикум: створення е-петиції/онлайн-опитування. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
3	Тема 3. Зарубіжний та український досвід впровадження цифрової держави та е-демократії Перелік питань для обговорення: 1. Порівняльна характеристика цифрової трансформації в Україні та країнах ЄС. 2. Кейс Естонії: чинники успіху цифрової держави. 3. Українська модель е-демократії: досягнення і проблеми. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
4	Тема 3. Зарубіжний та український досвід впровадження цифрової держави та е-демократії Перелік питань для обговорення: 1. Роль міжнародних партнерів у цифровізації України. 2. Обговорення концепції «Держава як сервіс». 3. Пропозиції щодо вдосконалення цифрової політики. Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
5	Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади Перелік питань для обговорення: 1. Аналіз українських інформаційно-аналітичних систем (Prozorro, eData, YouControl). 2. Практика використання порталу data.gov.ua. 3. Кейс: аналітика у кризовому управлінні. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
6	Тема 4. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади Перелік питань для обговорення: 1. Розроблення простої аналітичної моделі для ухвалення рішення. 2. Ризики маніпуляцій із даними. 3. Етичні стандарти аналітики у публічному секторі. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
7	Тема 5. Електронна ідентифікація та авторизація громадян Перелік питань для обговорення: 1. Порівняння систем. 2. Практичне використання підпису. 3. Проблеми безпеки е-ідентифікації. Літ.: [1; 4; 9; 11]	2
8	Тема 6. Державні електронні реєстри та система «Трембіта» Перелік питань для обговорення: 1. Приклади роботи з реєстрами. 2. Практикум: пошук інформації. 3. Прозорість vs захист персональних даних.	2

	Літ.: [1; 4; 9; 11]	
9	Тема 7. Цифрові сервіси та послуги: «Дія», «Дія.Бізнес» Перелік питань для обговорення: 1. Аналіз кейсів використання «Дії». 2. Розбір стартапів у межах «Дія.Бізнес». 3. Пропозиції щодо вдосконалення функцій «Дії». Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
10	Тема 7. Цифрові сервіси та послуги: «Дія», «Дія.Бізнес» Перелік питань для обговорення: 1. Проблема доступності цифрових сервісів для різних груп населення. 2. Розроблення ідеї нової електронної послуги. 3. Оцінка впливу цифрових сервісів на бюрократію. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
11	Тема 8. Відкриті дані та їх використання Перелік питань для обговорення: 1. Практикум: data.gov.ua. 2. Використання відкритих даних у стартапах. 3. Дискусія: межі прозорості. Літ.: [1; 2; 4; 8; 9; 11]	2
12	Тема 9. Інструментарій сервісної діяльності органів публічної влади Перелік питань для обговорення: 1. Аналіз практики сервісної діяльності органів місцевої влади. 2. Розроблення стандартів якості цифрової послуги. 3. Обговорення кейсу «ЦНАП як елемент сервісної держави». Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
13	Тема 9. Інструментарій сервісної діяльності органів публічної влади Перелік питань для обговорення: 1. Практична реалізація роботи електронної приймальні. 2. Аналіз зворотного зв'язку громадян. 3. Обговорення моделі «One Stop Shop». Літ.: [1; 2; 3; 4; 8; 9; 11]	2
14	Тема 10. Інформаційна безпека та кіберзахист Перелік питань для обговорення: 1. Аналіз реальних кіберінцидентів у державному секторі. 2. Оцінка ризиків витоку інформації. 3. Алгоритм дій при кіберінциденті. Літ.: [1; 2; 4; 6; 8; 9; 11]	2
15	Тема 10. Інформаційна безпека та кіберзахист Перелік питань для обговорення: 1. Баланс між прозорістю і безпекою. 2. Захист цифрової ідентичності громадян. 3. Пропозиції щодо підвищення кіберстійкості держави. Літ.: [1; 2; 4; 6; 8; 9; 11]	2
16	Тема 11. Технології та напрями розвитку е-демократії і цифрової держави Перелік питань для обговорення: 1. Аналіз прикладів інноваційних технологій у врядуванні. 2. Дискусія: штучний інтелект у державній службі. 3. Чи може технологія гарантувати демократію? Літ.: [1; 5; 7; 8; 11]	2
17	Тема 11. Технології та напрями розвитку е-демократії і цифрової держави Перелік питань для обговорення: 1. Розроблення концепції цифрового сервісу майбутнього. 2. Порівняння GovTech-екосистем різних країн. 3. SWOT-аналіз цифрової трансформації України. Літ.: [1; 5; 7; 8; 11]	2
Разом		34

У процесі роботи на семінарських заняттях з дисципліни студенти не лише отримують систематизовані знання щодо розвитку електронного урядування, цифрової держави та інструментів е-демократії, але й набувають практичного досвіду роботи з цифровими сервісами, беруть участь у дискусіях та відстоюють власні підходи до вирішення проблем, що розглядаються, а також формують навички підготовки й презентації аналітичних та дослідницьких матеріалів у сфері цифрового урядування.

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до семінарських занять, проведення тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуального завдання тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Е-демократія та цифрова держава» становить 82 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- опрацювання навчальної літератури при підготовці до семінарського заняття;
- виконання індивідуального домашнього завдання (аналітичної довідки);
- підготовка до тестування.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 1. Підготовка до семінарського заняття № 1	4
2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 2. Підготовка до семінарського заняття № 2	4
3-4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 3. Підготовка до семінарського заняття № 3. Підготовка до тестування	10
5-6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 4. Підготовка до семінарського заняття № 4. Підготовка до тестування	10
7	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 5. Підготовка до семінарського заняття № 5.	4
8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 6. Підготовка до семінарського заняття № 6	4
9-10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 7. Підготовка до семінарського заняття № 7. Підготовка до тестування	8
11	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 8. Підготовка до семінарського заняття № 8.	6
12-13	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 9. Підготовка до семінарського заняття № 9. Робота над ІДЗ	10
14-15	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 10. Підготовка до практичного заняття № 10. Робота над ІДЗ	11
16-17	Опрацювання теоретичного матеріалу з Тем 11. Підготовка до практичного заняття № 11. Робота над ІДЗ	11
Разом за семестр		82

5.4 Орієнтовна тематика індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів

1. Еволюція електронного урядування: світовий та український контексти.
2. Порівняльний аналіз концепцій «цифрова держава» та «електронне урядування».
3. Електронна ідентифікація громадян: моделі, інструменти та виклики впровадження.
4. Портал та застосунок «ДІА»: здобутки, проблеми та перспективи розвитку.
5. Портал «ДІА.Бізнес» як інструмент підтримки підприємців.
6. Система «Трембіта» та інтегрованість державних електронних ресурсів.
7. Відкриті державні дані: значення для прозорості та інновацій.
8. Електронні реєстри в Україні: проблеми захисту, доступу та ефективності.
9. Інформаційно-аналітичні системи в органах публічної влади.
10. Цифрові сервіси для громадян: приклади найуспішніших кейсів в Україні.
11. Електронні послуги для бізнесу: міжнародні практики та український досвід.
12. Інструменти електронної демократії: петиції, консультації, бюджети участі.
13. Електронні вибори: переваги, ризики та міжнародні приклади.
14. Кібербезпека в системі публічного управління.
15. Захист персональних даних у цифровій державі.
16. Роль блокчейн-технологій у розвитку електронного урядування.
17. Використання штучного інтелекту в органах публічної влади.
18. Європейський досвід цифрової трансформації: досвід для України.
19. Політика цифрової безпеки в ЄС та НАТО.
20. Правові основи розвитку електронного урядування в Україні.
21. Соціально-економічні ефекти цифровізації публічного управління.
22. Виклики інклюзії у використанні цифрових сервісів (цифрова нерівність).
23. Електронна демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства.
24. Прогнози та напрями розвитку цифрової держави в Україні до 2030 року.
25. Етичні аспекти використання цифрових технологій у врядуванні.

6) Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних, сучасних форм та методів, зокрема: лекції (інформаційні, проблемні, з використанням мультимедійної візуалізації та прикладів цифрових сервісів); семінарські заняття (інтерактивні, з елементами дискусій, аналізу кейсів, моделювання роботи цифрових сервісів, електронної ідентифікації, публічних консультацій тощо), самостійна робота (виконання індивідуальних завдань, підготовка аналітичних матеріалів, презентацій). У сукупності ці форми роботи спрямовані на опанування студентами спеціальної термінології у сфері цифрової держави та е-демократії, набуття практичних навичок роботи з електронними сервісами й реєстрами, аналізу досвіду цифрової трансформації в Україні та світі, а також формування умінь узагальнювати матеріал і робити власні висновки.

7) Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування та участь у дискусіях;
- презентація й захист індивідуального завдання;
- тестовий контроль для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу;
- аналіз і обговорення практичних кейсів (робота з порталом «Дія», системою «Трембіта», електронними петиціями тощо).

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Підсумкова оцінка з дисципліни складається із середньозваженої оцінки за результатами поточного контролю всіх видів навчальної роботи та оцінки за підсумковий контрольний захід (іспит).

8) Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів навчальної роботи для формування компетентностей і забезпечення програмних результатів навчання.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; знання теоретичного матеріалу з теми, що розглядається; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння фахово обґрунтувати власну думку.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється на практичних заняттях. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів
навчання студентів у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота	Підсумковий контроль (іспит)
Усний виступ на семінарському занятті (мінімальна кількість оцінок – 8)	Тестування	Індивідуальне завдання	
0,3	0,2	0,1	0,4

Оцінювання тестових завдань

Контрольний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в онлайн режимі у модульному середовищі для навчання.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до Електронного журналу.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституцій на шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	“5”	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків.
B	4,25-4,74	“4”		Добре – повне знання навчального матеріалу, з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	“4”		Добре – в загальному вірна відповідь, з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	“3”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	“3”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	“2”	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	“2”		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

9) Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Основні фактори впливу на розвиток та впровадження електронного урядування.
2. Електронне урядування як прогресивна форма організації державного управління.
3. Основні принципи, мета, цілі та стратегічні завдання електронного урядування.
4. Етапи впровадження електронного урядування в Україні.
5. Моделі електронного урядування.
6. Нормативно-правове забезпечення електронного урядування.
7. Електронна демократія: сутність, мета, завдання.
8. Електронні вибори як елемент представницької демократії.
9. Переваги та недоліки електронної демократії.
10. Електронний уряд як складова електронного урядування.
11. Автоматизація процесів функціонування уряду.
12. Електронне звернення громадян.
13. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні і світі.
14. Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду.
15. Архітектура та елементи електронного уряду.
16. Впровадження та застосування електронного урядування в зарубіжних країнах.
17. Міжнародні стандарти е-урядування.
18. Базові принципи електронного урядування в країнах Європи.
19. Принципи електронної демократії, якості державних послуг, доступу до державних послуг, приватність і захист даних в країнах Європи.
20. Законодавства України з питань цифрового розвитку.
21. Цифрові компетентності державних службовців.
22. Державна політика цифрової трансформації надання адміністративних послуг.
23. Цифрова трансформація сфери публічного управління на місцевому рівні.
24. Зарубіжний досвід цифровізації в діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.
25. Електронний підпис та робота з ним.
26. ID.GOV.UA – універсальна платформа для е-ідентифікації та автентифікації користувачів.
27. Нормативно-правове регулювання електронної ідентифікації в Україні.
28. Схеми електронної ідентифікації. Системи для автентифікації.
29. Системи для створення та перевірки кваліфікованого електронного підпису (КЕП).
30. Поняття інформаційної системи. Загальні характеристики інформаційних систем.
31. Реалізації громадянами України свого права на інформацію.
32. Зворотний зв'язок, як необхідна умова ефективного обміну інформацією.
33. Державна політика та публічне управління з питань впровадження електронного документообігу (ЕДО).
34. Стандартизації в сфері ЕЦП, стан та перспективи розвитку національної системи ЕЦП.
35. Стан впровадження ЕДО в органах влади, основні проблеми в сфері ЕДО та шляхи їх розв'язання.
36. Поняття хмарних технологій.
37. Використання хмарних технологій в діяльності організації.
38. Реінжиніринг, смарт- та блокчейн-технології в публічному управлінні.
39. Нормативно правове регулювання ДП.
40. Робота із порталом ДІА по різних сферах та через життєві події та ситуації.
41. Робота з персональним кабінетом на порталі ДІА.
42. Інтеоперабельність державних реєстрів.
43. Основні характеристики та класифікація електронних послуг органів публічної влади.
44. Вимоги до урядових ресурсів, розміщених на порталах органів публічної влади.
45. Робота із різними електронними реєстрами органів публічної влади.
46. Клієнтизм та основи сервісної діяльності держави.
47. Організаційні та інституційні основи, що забезпечують вироблення й реалізацію нової сервісно-орієнтованої державної політики України.
48. Організація діяльності центрів надання адміністративних послуг.
49. Організаційно-правові, інформаційно-технологічні, ресурсно-комунікаційні аспекти сервісної діяльності центрів надання адміністративних послуг.
50. Віртуальна міська рада та портали надання послуг.
51. Портали органів публічної адміністрації: актуалізація, контент, інтерфейс, дизайн.

52. Робота з електронними кабінетами та сайтами органів публічної влади.
53. Нормативно-правове регулювання питання надання адміністративних послуг.
54. Критерії та методи оцінки якості надання адміністративних послуг.
55. Екосистема відкритих даних та оцінка готовності до запровадження відкритих даних.
56. Робота з порталом відкритих даних.
57. Набори даних та їх формування.
58. ДІЯ. Відкриті дані – центр компетенцій в сфері відкритих даних.
59. Напрями розвитку сервісів відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е-уряду.
60. Світовий досвід використання відкритих даних.
61. Українські проекти використання відкритих даних.
62. Створення власного проекту на основі відкритих даних.
63. Публічні закупівлі.
64. Робота із системами та порталами, що складають електронну систему організацію публічних закупівель.
65. Робота із базовими інструментами електронної демократії в Україні є: е-звернення, е-петиції, е-консультації та Громадський бюджет.
66. Аналіз інструментів е-демократії на сайтах публічних органів влади. використовуються: онлайн трансляції, електронні консультації, громадські слухання онлайн, е-голосування; розсилання корисної інформації тощо.
67. Віртуалізація суспільних відносин та соціальні мережі.
68. Інструменти аналізу й оцінювання результатів сервісно-орієнтованої державної політики для забезпечення зворотного зв'язку.
69. Поняття про інформаційну безпеку.
70. Об'єкти інформаційної безпеки.
71. Основні принципи забезпечення інформаційної безпеки.
72. Цілі та завдання державної інформаційної політики, щодо інформаційної безпеки. Безпека роботи в мережі Інтернет.
73. Кіберзлочинність.
74. Основні перешкоди на шляху боротьби із кіберзлочинністю.
75. Інформаційні війни.
76. Система інформаційної безпеки відносин соціальних об'єктів у межах впровадження електронного урядування.
77. Принципи організації інформаційного захисту електронного урядування; основні виклики та завдання побудови системи забезпечення кібербезпеки.
78. Методи інформаційної безпеки та захисту персональних даних.
79. Поняття «розумне місто», «електронне місто», «електронний регіон».
80. Досвід впровадження електронного урядування в містах Львів, Вінниця та Хмельницький та ін.
81. Сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
82. Технології Інтернет речей і «розумні речі».
83. Штучний інтелект в публічному управлінні та адмініструванні.
84. Розвиток громадських проектів з допомогою інформаційно-комунікаційних технологій

10) Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни повністю і в достатній кількості забезпечений необхідними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnmu.edu.ua/>.

11) Рекомендована література

Основна

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017.
2. Поняття публічних послуг. Розробка та реалізація Плану вдосконалення послуги. Посібник для територіальних громад / Бурдавіцина М.О., Муратова О.В. USAID, 2021. 112 с.
3. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія / Ганна Давиденко. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 240 с. URL: https://vsei.vn.ua/images/Doc/Nauka/Inklusivna_osvita/cifrova-inklyuziya-ta-dostupnist-socialna-didzhitalizaciya.pdf

4. Електронна демократія : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловійов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В.Грицяк. К. : НАДУ, 2015 66 с.
5. Требик Л.П. Штучний інтелект для трансформаційних змін державних інституцій та розвитку цифрового суспільства Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління» №1 (2021) URL: <http://vdu-nuczu.net/ua/11-ukr/storinkaavtora/138-trebik-l-p-shtuchnij-intelekt-dlya-transformatsijnikh-zmin-derzhavnikh-institutsij-ta-rozvitku-tsifrovogo-suspilstva>
6. Trebyk L. Contemporary Trends in the Use of Social Media in Marketing and Branding. / Marketing and Branding Research, 9 (1) (2022), 31-41. <https://doi.org/10.32038/mbr.2022.09.01.03>
7. Bielialov, T., Trebyk, L., Zavrazhnyi, K., Demydenko, T., Jarvis, M., & Malovichko, O. (2024). The role of artificial intelligence in the development of entrepreneurial initiatives among displaced persons: management of innovative social work practices. Multidisciplinary Science Journal, 6, 2024. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0224>

Додаткова

8. Мудрик Ю.С. Подолання цифрової нерівності як етап побудови інформаційного суспільства. «Гілея»: Науковий вісник. Зб-к наук. праць. - К.: ВІР УАН, 2019. – Випуск 144. Частина 5. – с. 94-98.
9. Мудрик Ю.С. Використання інформаційних систем міжнародних організацій для аналізу міжнародних відносин (на прикладі ООН та групи світового банку). Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2022. – Вип. 173. Політичні науки. – с. 41-45.
10. Мудрик Ю.С. Використання математичних методів для аналізу політичних процесів в контексті міжнародних відносин. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2022. – Вип. 171-172. Політичні науки. – с. 58-63.
11. MUDRYK, Y. (2025). Інституційний розвиток цифрової держави в Україні у контексті реалізації цілей сталого розвитку ООН та європейської інтеграції. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 17(1), 138-146. <https://doi.org/10.15421/352518>.
12. Мудрик Ю.С. Індекси у політичному аналізі (в контексті дослідження розвитку країн). «Гілея»: Науковий вісник. Зб-к наук. праць. - К.: ВІР УАН, 2015. – Випуск 102. – С. 390-393
13. Мудрик Ю.С. Політична інертність в контексті розбудови громадянського суспільства. «Гілея»: Науковий вісник. Зб-к наук. праць. - К.: ВІР УАН, 2018. – Випуск 131. – с. 395-398
14. Мудрик Ю.С. Вплив блогосфери на сприйняття політичних процесів. Матеріали 45-ої науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу ХНУ за підсумками науково-дослідної роботи за 2016р. – ХНУ. – 22 травня 2017р.
15. Деякі питання документування управлінської діяльності : Постанова Каб. Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п>.
16. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: Постанова Каб. Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-п>.
17. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади : Постанова Каб. Міністрів України від 12.06.2019 р. № 493. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-п>.
18. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
19. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> .
20. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>.
21. Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства : Постанова Каб. Міністрів України від 28.11.2012 р. № 1134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2012-п>.
22. Про затвердження Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 404 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-%D0%BF>.

23. Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF>.
24. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
25. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
26. Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні : Закон України від 05.11.2021 р. № 1871-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1871-20#Text>
27. Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2021-%D0%BF>.
28. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації :Розпорядження Каб. Міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

12) Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnmu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <https://library.khmnmu.edu.ua/>
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <https://clar.khmnmu.edu.ua/>
4. Відкриті он-лайн курси на освітніх платформах. Доступ до ресурсу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>, <https://www.coursera.org/>, <https://www.udemy.com/>.